Περί σκανδάλων (Συνέντευξη) (Σεβασμ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος Βλάχος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 24 Ιανουαρίου, 2006

Δημοσιεύουμε εν συνεχεία όλη την συνέντευξη που έδωσε ο Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ιερόθεος στον δημοσιογράφο κ. Πέτρο Παπαβασιλείου και δημοσιεύθηκε περικεκομμένη, λόγω έλλειψης χώρου, στην Εφημερίδα "Έθνος", την Κυριακή 13 Φεβρουαρίου ε.έ.

1. Ερώτηση: Ισχύει το Συνοδικό Σύστημα ή αντιμετωπίζονται οι Ιεράρχες ως "μαθητευόμενοι κληρικοί σε μια ομογενοποιημένη γιγαντιαία υπερμητρόπολη υπό τον αρχηγέτη υπερμητροπολίτη";

Απάντηση: Βεβαίως και ισχύει στο Συνοδικό σύστημα στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Σύμφωνα με αυτό, κάθε Μητροπολίτης έχει ουσιαστική ελευθερία μέσα στα πλαίσια της ενότητας της Εκκλησίας. Άλλωστε, ο τρόπος λειτουργίας της Εκκλησίας είναι ο αρχαιοελληνικός τρόπος λειτουργίας των πόλεων-κρατών και όχι ο φεουδαλιστικός τρόπος λειτουργίας. Ο δε Αρχιεπίσκοπος στα Συνοδικά όργανα είναι primus inter pares. Βέβαια, αυτό πολλές φορές αλλοιώνεται, δηλαδή άλλοτε μειώνεται και άλλοτε υπερβαίνεται, ανάλογα με την προσωπικότητα κάθε Ιεράρχη. Έτσι, τα άρρωστα πρόσωπα αρρωσταίνουν τους θεσμούς και οι αρρωστημένοι θεσμοί αρρωσταίνουν πιο πολύ τα πρόσωπα. Επομένως, για την καλή λειτουργία της συνοδικότητας της Εκκλησίας ευθύνονται όλοι οι Επίσκοποι, δεν είναι δυνατόν να επιρρίπτονται ευθύνες στον Αρχιεπίσκοπο. Στην ουσία, στην Εκκλησία της Ελλάδος δεν υπάρχει "αρχηγέτης υπερμητροπολίτης".

2. Ερώτηση: Η ρήση του Χρυσοστόμου πως "περισσότεροι είναι οι Επίσκοποι που χάνονται παρά αυτοί που σώζονται" βρίσκει τραγική επικαιροποίηση. Είναι τόσο βαθιά τελικά η σήψη στο Ιερατείο;

Απάντηση: Ο λόγος που αναφέρατε, αλλά και άλλοι λόγοι Πατέρων, είναι πάντοτε επίκαιροι. Πράγματι, η αποστολή των Επισκόπων δεν είναι συνηθισμένη, και η υπευθυνότητά τους είναι τεράστια. Το έργο τους δεν είναι απλώς κοινωνικό και

ηθικό, ο Επίσκοπος δεν πρέπει να εξαντλήται σε ηθικολογικά κηρύγματα, ούτε βεβαίως πρέπει να έχη πολιτικές επιδιώξεις, αλλά το έργο του είναι θεραπευτικό και θεωτικό, είναι ανεξάρτητο από το έργο της Πολιτείας και των πολιτικών. Δυστυχώς δεν ανταποκρινόμαστε όλοι σε αυτό το υψηλό έργο, γι' αυτό ισχύει αυτό που λέτε στην ερώτησή σας.

Ως προς το κατά πόσον είναι βαθειά η σήψη στο "Ιερατείο", είναι μια ερώτηση που επιδέχεται πολλές απαντήσεις. Κατ' αρχάς δεν μου αρέσει η λέξη και η πράξη "Ιερατείο". Όταν οι Πρεσβύτεροι γίνονται "Ιερατείο" και οι Επίσκοποι "Επισκοπάτο", τότε θρησκειοποιούν την Εκκλησία, την μετατρέπουν σε φεουδαρχία με τις ρατσιστικές κατηγορίες, και χάνουν τον προορισμό τους. Επίσης προβληματίζομαι για τον όρο που επικρατεί στην εποχή μας κάθαρση ή αυτοκάθαρση της Εκκλησίας. Ο λόγος για την κάθαρση προϋποθέτει μια βαθειά σήψη στο Σώμα της Εκκλησίας και αυτό δεν το βλέπω. Βλέπω ασθένειες μερικών μελων, γι' αυτό και μου αρέσει να μιλώ για θεραπεία των προσώπων και των κακώς κειμένων και όχι για κάθαρση και αυτοκάθαρση.

3. Ερώτηση: Το κεφάλαιο των σκανδάλων στους κόλπους της Εκκλησίας θα κλείση ή θα προστεθούν και άλλες σελίδες;

Απάντηση: Τα σκάνδαλα πάντοτε υπήρχαν στην λειτουργία των ζωντανών οργανισμών και της Εκκλησίας. Ο Χριστός μας βεβαίωσε: "Ουαί τω κόσμω από των σκανδάλων· ανάγκη γαρ εστιν ελθείν τα σκάνδαλα· πλην ουαί τω ανθρώπω εκείνω δι' ου το σκάνδαλον έρχεται" (Ματθ. ιη΄, 7). Μια "ηθικά αποστειρωμένη" κοινωνία είναι μια ουτοπία, όπως την περιγράφει στο ομώνυμο βιβλίο του ο Thomas More. Η "Πολιτεία" του Πλάτωνος είναι μια ιδεατή κοινωνία και όσοι θέλησαν να την κατασκευάσουν έγιναν ιδεολόγοι, ιδεοκράτες, εθνικιστές και τελικά προχώρησαν σε εθνοκαθάρσεις και σε αιματοχυσίες. Με ενδιαφέρουν ποιμαντικά οι ταπεινοί, οι αμαρτωλοί που αισθάνονται την αμαρτωλότητά τους και όχι "οι καθαροί Φαρισαίοι". Μέσα στους πιο αμαρτωλούς και περιφρονημένους ανθρώπους βλέπει κανείς μια ειλικρίνεια και αληθινότητα. Επομένως, και αν εμφανισθούν νέα σκάνδαλα, όπως είναι ενδεχόμενο, η Εκκλησία με την θεολογία και την ποιμαντική της θα τα αντιμετωπίση με τον τρόπο που περιγράφει και ο σύγχρονος ποιητής για το Άγιον Όρος, δηλαδή την Εκκλησία: "στα αμπάρια κουβαλάει νάμα, μέλι, κερί και λιβάνι για τους πεινασμένους του νάρθηκα για τους λαβωμένους των στασιδιών". Οπότε, δεν με προβληματίζουν τα σκάνδαλα, γιατί στην Εκκλησία βρήκα αυτούς που προσφέρουν στους πεινασμένους και τους λαβωμένους "νάμα, μέλι, κερί και λιβάνι".

4. Ερώτηση: Πού μπορεί να οδηγήση αυτή η σκανδαλολογία;

Απάντηση: Όπως γνωρίζουμε άλλο σκάνδαλο και άλλο σκανδαλολογία. Το σκάνδαλο είναι ένα γεγονός με θετικές και αρνητικές συνέπειες, ενώ η σκανδαλολογία είναι η φιλοσοφία και η ιδεολογία περί των σκανδάλων. Τα σκάνδαλα μπορεί να σπάσουν την βιτρίνα και το προσωπείο των ψεύτικων ανθρώπων, όπου και αν υπάρχουν. Η σκανδαλολογία μπορεί να φθάση στο να κατασκευασθούν και άλλες μάσκες υποκρισίας και να δημιουργηθούν λεγεώνες καθαρών μεσσιανιστών και μηδενιστών που αποσαρώνουν και αποσαθρώνουν την κοινωνία. Αυτοί που δημιουργούν την σκανδαλολογία θέλουν να οδηγήσουν την κοινωνία στα τεκταινόμενα σχέδιά τους, αλλά τελικά στην ιστορία υπάρχει ο νόμος της “ετερογονίας των σκοπών”, δηλαδή για αλλού κατευθύνεται ένα γεγονός και τελικά οδηγείται κάπου αλλού. Στο τέλος νικά το αληθινό και το ταπεινό, ενώ το ψεύτικο και το βίαιο χάνεται σβήνεται.

5. Ερώτηση: Ο Αρχιεπίσκοπος επιχαίρει ότι έκανε την Εκκλησία μόδα. Αυτό δεν κρύβει τον κίνδυνο της εκκοσμίκευσης;

Απάντηση: Δεν ξέρω αν επιχαίρει, αλλά κανείς δεν μπορεί να επιχαίρη για το πρόσκαιρο, το επιφαινόμενο. Άλλωστε, ο κίνδυνος της εκκοσμίκευσης ενεδρεύει πάντοτε στην ζωή της Εκκλησίας, είναι η σκιά που συνοδεύει τον ήλιο, δεν είναι καινούριο φαινόμενο. Άρχισα να γράφω για την εκκοσμίκευση πριν από είκοσι χρόνια, αφού η Εκκλησία εργάζεται στον κόσμο και επηρεάζεται από αυτόν. Όταν η Εκκλησία (τα μέλη της Εκκλησίας) φοβάται τον κόσμο, λειτουργεί η κοσμοφοβία. Όταν ο κόσμος κυριεύει την Εκκλησία, λειτουργεί η κοσμοθεωρία και η εκκοσμίκευση. Τελικά η Εκκλησία είναι, σύμφωνα με τις παραβολές του Χριστού, η ζύμη, το άλας, το φώς, ο σπόρος κλπ. που ζωογονεί χωρίς να σκοτώνη, που θεραπεύει χωρίς να εκδικήται, που φωτίζει χωρίς να φοβίζη και να φοβάται, δηλαδή δεν λειτουργεί βίαια και μηχανικά. Όταν η Εκκλησία χάση αυτήν την αποστολή της, τότε γίνεται θρησκεία, κοινωνική οργάνωση, ηθικό σύστημα, πολιτική εξουσία, και αυτό είναι εκκοσμίκευση. Και βέβαια, όταν η Εκκλησία γίνεται μόδα και χάσει την οντολογία, την παράδοση και την εσχατολογία της, τότε γίνεται βορά του χρόνου, της κάθε ιδεολογίας και του κάθε μεσσιανισμού σημαία κάθε τυραννίσκου.

6. Ερώτηση: Τάσσεσθε υπέρ ή κατά του χωρισμού Κράτους και Εκκλησίας;

Απάντηση: Χρόνια ακούω για τον χωρισμό Κράτους και Εκκλησίας και σπάνια συναντώ το ξεκαθάρισμα της ορολογίας αυτής. Ο καθένας εννοεί ό,τι θέλει, ό,τι

επιθυμεί, ό,τι προσδοκά ανάλογα με την ιδεολογία του. Θεωρώ ότι ο όρος “χωρισμός Κράτους - Εκκλησίας” είναι λαθεμένος. Στο Κράτος ανήκουν και οι Χριστιανοί, και στην Εκκλησία ανήκει ένα μέρος και από τους πολίτες. Πώς θα γίνη ο χωρισμός; Έτσι ομιλώ για χωρισμό κρατικής και εκκλησιαστικής διοίκησης, ο οποίος εν πολλοίς υφίσταται. Αυτό δείχνει και η έκφραση “διακριτότητα των όρων”.

Προσωπικά είμαι υπέρ του χωρισμού κρατικής και εκκλησιαστικής διοίκησης και ακόμη σε δύο σημεία, πέρα από όσα υπάρχουν. Αυτά είναι ο Κατασταστικός Χάρτης και η Εκκλησιαστική δικαιοσύνη. Και τα δύο αυτά, κατά την εμπειρία μου, δεν πρέπει να είναι νόμοι του Κράτους. Μπορεί να δοθή με νόμο η νομική προσωπικότητα στην Εκκλησία, και τελικά η Εκκλησία να καταρτίζη τον τρόπο της διοικήσεώς της και της απονομής της Εκκλησιαστικής δικαιοσύνης βάσει των ιερών Κανόνων. Με αυτόν τον τρόπο δεν θα εμπλέκεται το Σ.τ.Ε και τα Διοικητικά Δικαστήρια. Επομένως, στον χωρισμό δεν θα περιλαμβάνεται, για διαφόρους λόγους, η μισθοδοσία, που προβλέπεται από τις συμβάσεις που έγιναν από την παραχώρηση της περιουσίας της Εκκλησίας, και η διδασκαλία των θρησκευτικών που είναι υποχρέωση της Πολιτείας στην απαίτηση των γονέων.

7. Ερώτηση: Πόση αλήθεια μπορεί να κρύβη η εκτίμηση ότι κανένας Μητροπολίτης δεν βγαίνει μπροστά γιατί η συντριπτική τους πλειψοφία έχει καταγεγραμμένο παθητικό;

Απάντηση: Δεν καταλαβαίνω την φράση “κανένας Μητροπολίτης δεν βγαίνει μπροστά”. Κάθε Αρχιερεύς έχει τα ιδιαίτερα χαρίσματά του, τα οποία αξιοποιεί με τον τρόπο του και τον χαρακτήρα του. Δεν είναι δυνατόν να μαζοποιηθούν όλοι οι Αρχιερείς. Ούτε οι Αρχιερείς μπορεί ή πρέπει να κάνουν αντιπολίτευση, ούτε πρέπει να συμμετέχουν σε ομάδες, που διαμάχεται η μία την άλλη. Επίσης, δεν πρέπει να τα ερμηνεύουμε όλα ως “καταγεγραμμένο παθητικό”. Μπορεί να υπάρχουν Αρχιερείς που σιωπούν από ιδιοτέλεια, αλλά αυτό δεν γενικεύεται. Έπειτα, αν κάποιος Μητροπολίτης “βγει μπροστά”, τότε του αποδίδουν διάφορους χαρακτηρισμούς, ότι “κάνει αντιπολίτευση”, “φτιάχνει ίματζ”, “έχει πικρίες και κόμπλεξ”. Μου αρέσει ό,τι κάνει κανείς να είναι αληθινό και να αντέχη στον χρόνο.

8. Ερώτηση: Ποιά είναι η θέση σας για τα “ηθικά παραπτώματα” των Ιεραρχών;

Απάντηση: Είμαι υπέρ της ηθικής και του ήθους, αλλά κατά της ηθικολογίας. Βέβαια, αυτή η ηθική, κατά την ορθόδοξη θεολογία, ταυτίζεται με την ασκητική, που αγγίζει όλη την ύπαρξη του ανθρώπου και δεν είναι μια επιδερμική ηθική. Θεωρώ,

λοιπόν, ότι οι Κληρικοί πρέπει να είμαστε πρότυπα ήθους, παρά τα ανθρώπινα λάθη μας. Ο λαός συγχωρεί μερικά λάθη των Κληρικών, όταν βλέπη στο πρόσωπό τους την απλότητα, την ταπείνωση, την εκδαπάνηση υπέρ του λαού, την αφιλαργυρία και την πτωχεία. Τελικά, τα "ηθικά παραπτώματα" και κυρίως το θράσος και η αμετανοησία μερικών Κληρικών χαρακτηρίζονται ως εκκλησιαστικά παραπτώματα, διότι προσβάλλουν το Σώμα της Εκκλησίας. Οι Κληρικοί και τα μέλη της Εκκλησίας πρέπει να αισθάνονται ότι τα αμαρτήματά τους δεν είναι ατομικά, αλλά εκκλησιαστικά, είναι "ασέλγεια" στο Σώμα της Εκκλησίας. Πράγματι, όταν κανείς δεν πιστεύη αυτά που διδάσκει, όταν πλουτίζη σε βάρος του λαού, όταν ζη ως φεουδάρχης και αισθάνεται τους ανθρώπους ως βασάλους, όταν εκμεταλλεύεται ποικιλοτρόπως τα θρησκευτικά συναισθήματα ή το εκκλησιαστικό φρόνημα του λαού, τότε αυτό θεωρείται "ασέλγεια" στο Σώμα της Εκκλησίας. Επομένως, πρέπει να δοθή μεγάλη σημασία και προτεραιότητα στην εκλογή ενός Επισκόπου σε μια Επαρχία.

9. Ερώτηση: Δημιουργεί πλέον η Ορθόδοξη Εκκλησία αληθινές σχέσεις, ολοκληρώνει τον άνθρωπο ως πρόσωπο;

Απάντηση: Νομίζω πρέπει να διακρίνουμε μεταξύ ορθόδοξης θεολογίας και θρησκειοποιημένης θεολογίας. Η Εκκλησία με τα μυστήρια και την θεολογία της δημιουργεί αληθινές σχέσεις με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και την κτίση. Αυτό είναι το ενοποιητικό έργο της, ενώ "η θρησκεία είναι το όπιον του λαού". Όπου υπάρχει διχασμός, εκεί υπάρχει παρα-ορθοδοξία. Με αυτήν την έννοια η Εκκλησία ολοκληρώνει τον άνθρωπο ως πρόσωπο, δηλαδή, του αναπτύσσει την ελευθερία και την αγάπη, αφού το περιεχόμενο του προσώπου είναι η κένωση και η προσφορά. Το κακό είναι όταν ζη κανείς μέσα στην Εκκλησία και δεν καταλαβαίνει τίποτα από αυτήν την πνευματική ολοκλήρωση που γίνεται μέσα σε αυτήν. Και το χειρότερο είναι όταν υπάρχουν Κληρικοί που ζουν μηχανικά και επαγγελματικά μέσα στην Εκκλησία, ενώ άλλοι, λαϊκοί και μοναχοί, μπορεί να απολαμβάνουν την Εκκλησία ως το "κατάλυμα των θείων ερώτων". Τελικά, η Εκκλησία είναι ένας αμύθητος θησαυρός που πρέπει κανείς να έχη έμπνευση, δύναμη, αγωνιστικότητα και ζήλο για να τον απολαύση. Γι' αυτό ο πραγματικός Χριστιανός είναι αληθινός ποιητής, καλλιτέχνης. Και το "έγκλημα" ημών των Κληρικών είναι όταν αγνοούμε όλη αυτή την παράδοση της Εκκλησίας και την εκλαμβάνουμε ή την παρουσιάζουμε ως μια ανθρώπινη οργάνωση, ή μια απλή θρησκεία με τελετές και θρησκευτικά συναισθήματα, χωρίς να αισθανόμαστε την αναγέννηση του προσώπου.–

(Πηγή: "Εκκλησιαστική Παρέμβαση" Φεβρουάριος 2005)